

Vraag 1

Het voorstel in algemene zin is van uitzonderlijk slechte kwaliteit en heeft geen oog voor de complexiteit van de economische realiteit.

Het existentiële probleem van het nu voorliggende belastingvoorstel is dat het het stelsel van fictieve rendementen op wenst te heffen door nieuwe ficties te creëren. Deze ficties komen voort uit het voornemen belasting te heffen op niet-gerealiseerde vermogenswinsten. Veronderstel dat men in een jaar substantiële ongerealiseerde koerswinsten boekt op de financiële markten. Dan zal men met dit voorstel effecten moeten verkopen om de financiële middelen te verkrijgen om de belastingaanslag te voldoen. Indien er direct in het nieuwe jaar extreme koersschommelingen zijn, kan de prijs van 31 december van het voorgaande jaar een fictie blijken en kunnen er zodoende liquiditeitsproblemen optreden om de belastingaanslag te voldoen.

Daarnaast is het voor illiquide beursgenoteerde effecten (d.w.z. effecten waar weinig handel in is) een fictie te veronderstellen dat men daar tienduizenden, honderdduizenden of een miljoen Euro van kan verkopen zonder de koers 10%-30% lager zetten. Merk op dat de koersen van illiquide effecten, nog meer dan van liquide effecten, een niet-lineair verloop hebben, waardoor grote koerswinsten (en koersdalingen) van tientallen procenten en meer geen uitzondering zijn. Door de eigen verkopen om de belastingaanslag te voldoen, zal de koers dalen en wordt daardoor direct in het nieuwe jaar een koersverlies geleden. Het verkopen tegen lagere koersen om een belastingaanslag te voldoen die gebaseerd is op een hoge koers, is rendementtechnisch extreem ongunstig voor een belegger. Dit kan een drempel opwerpen om te beleggen in het meest rendabele beleggingsproduct en werkt dus economisch verstoring. Merk op dat dit hetzelfde argument is dat de staatssecretaris gebruikt tegen een vermogenswinstbelasting (zie de onderste twee regels van de tweede alinea van pagina 27 van het memorie van toelichting), maar nu toegepast op de vermogensaanwasbelasting.

Deze economische verstoringen hebben directe consequenties voor de Nederlandse economie. Immers, in illiquide Nederlandse aandelen en obligaties wordt voornamelijk belegd door kleinere Nederlandse beleggers. Het wegvallen van (een gedeelte van) deze beleggers maakt de Nederlandse effectenmarkten (Euronext, NPEX etc.) een onaantrekkelijkere plek om kapitaal op te halen voor kleinere Nederlandse bedrijven. Aldus worden de financieringsopties voor kleinere Nederlandse bedrijven mogelijk beperkt.

Een ander element waar niet op wordt ingegaan in het voorstel is het feit dat box-3 beleggers die 1% tot 4,99% van de aandelen van een (beursgenoteerd) bedrijf bezitten vaak tot de top tien aandeelhouders van een dergelijk bedrijf behoren. Door tussentijdse verkopen om een vermogensaanwasbelasting te voldoen, verwatert hun belang en kunnen zij minder invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering van het bedrijf en zijn zij een minder serieuze gesprekspartner voor het management en andere referentie-aandeelhouders van het bedrijf. Dit kan de uitvoering van de lange termijn visie van het bedrijf ondermijnen en verkleint de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de controle van het management.

Daarnaast lijken onder de vermogensaanwasbelasting ook allerlei vermogensbestanddelen te gaan te vallen die überhaupt slecht verhandelbaar zijn, zoals belangen in niet-beursgenoteerde closed-end beleggingsfondsen en aandelen van niet-beursgenoteerde bedrijven.

Een vermogensaanwasbelasting is rendementstechnisch nooit gunstiger dan een vermogenswinstbelasting en is bij lange termijn stijgende koersen altijd ongunstiger dan een vermogenswinstbelasting. Dit wordt versterkt in een context van hoge nominale vermogenswinsten als gevolg van inflatie. Derhalve is het noodzakelijk om rekening te houden met inflatie bij de berekening van de belastingaanslag; ook omdat inflatie op zichzelf al een belasting is en het incorporeren van de inflatie in de belastingaanslag derhalve noodzakelijk is vanuit het oogpunt van een betrouwbare overheid.

Daarnaast zijn er administratieve problemen te verwachten. De staatssecretaris lijkt er gemakshalve vanuit te gaan dat Nederlandse beleggers louter beleggen via Nederlandse banken/brokers. Door slechte regelgeving en een schrijnend gebrek aan concurrentie is de dienstverlening van Nederlandse banken/brokers extreem beperkt en bieden zij geen toegang tot belangrijke financiële markten. Zodoende hebben actievere beleggers ook effectenrekeningen bij buitenlandse banken/brokers, die waarschijnlijk niet als ketenpartner worden aangemerkt. Dit zal voor deze beleggers leiden tot een extra administratieve druk, omdat zij zelf een administratie moeten gaan bijhouden van hun aan-en-verkopen en vermogensaanwasberekeningen zullen moeten maken. Dit kan andermaal een drempel opwerpen om te beleggen in het meest rendabele beleggingsproduct en werkt dus economisch verstorend.

Onder het kopje "Internationale Aspecten" wordt voorgesteld de verrekening van buitenlandse bronbelasting te beperken tot de verschuldigde belasting over het buitenlandse inkomen. Echter, beleggers beheren hun vermogen op integrale wijze over landsgrenzen. Door het maken van een onderscheid tussen binnenlands en buitenlands inkomen uit sparen en beleggen, en het verrekenen van buitenlandse bronbelasting te beperken tot het buitenlandse inkomen, kunnen allerlei situaties ontstaan waarin de effectieve belastingdruk enorm oploopt, tot zelfs meer dan 100%.

Verder is het mij niet helder of niet-gereclaimde buitenlandse bronbelasting als onderdeel van het inkomen wordt gezien. Voor kleinere box-3 beleggers is het vaak niet haalbaar om deze buitenlandse bronbelasting te recupereren

Er wordt tot slot in de toelichting totaal geen aandacht besteed hoe het Nederlandse belastingstelsel zich zou gaan verhouden in een internationale context. Voor aandelenbeleggers zal de belastingdruk in andere Europese landen waarschijnlijk substantieel lager zijn. Derhalve lijkt emigratie van kapitaalkrachtige aandelenbeleggers een redelijke verwachting.

Vraag 2

a) De verschillen in fiscale behandeling zijn in principe zéér oneerlijk. Een vermogensaanwasbelasting is namelijk veel ongunstiger dan een vermogenswinstbelasting. Waarom vallen vastgoedbeleggers onder een fiscaal gunstiger regime dan andere beleggers?

b) Een volledige vermogensaanwasbelasting is niet realistisch (zie onder vraag 1 de (liquiditeits)problemen die het voorgestelde stelsel al met zich meebrengt). Een vermogenswinstbelasting is het meest eerlijk, maar is uitvoeringstechnisch complex.

De vraag die gesteld zou moeten worden is hoe we in deze situatie terecht zijn gekomen. Het antwoord op die vraag is dat er een stelsel was dat uitging van fictieve rendementen. Het grootste probleem daarvan was dat het spaargeld van Nederlandse belastingplichtigen belast werd, terwijl de rentes negatief waren. Waarom creëren we niet een hybride stelsel, waarbij het spaargeld belast wordt op basis van werkelijk rendement en er een vermogensbelasting wordt geheven op alle andere vermogensbestanddelen? Het is vanzelfsprekend dat er een arbitragemogelijkheid bestaat doordat aan het eind van het jaar liquide beleggingen kunnen worden omgezet in liquiditeiten. Echter de kosten (transactiekosten, gemist rendement etc.) die deze arbitrage met zich meebrengt zijn potentieel substantieel, waardoor ik betwijfel in hoeverre die arbitrage daadwerkelijk plaats zal vinden. Het is belangrijk in ogeschouw te nemen dat omwille van de grilligheid van aandelenrendementen een vermogensbelasting veel beter budgetteerbaar is dan een vermogensaanwasbelasting, waardoor liquiditeitsproblemen niet waarschijnlijk zijn. Bovendien is een dergelijk stelsel makkelijk uitvoerbaar. Tot slot wordt met een vermogensbelasting de hele discussie aangaande forfaits vermeden. Natuurlijk is het door mij voorgestelde voorstel niet perfect, maar wel eerlijker en uitvoerbaar. Het perfecte stelsel bestaat helaas niet.

c) Een expressie van afwezigheid van enig economisch realiteitsbesef (zie onder 1 waarom).

d) De uitzondering vind ik begrijpelijk; zoals ik eerder opmerkte onder 2b) is het beter om zo veel mogelijk vermogensbestanddelen onder een vermogensbelasting of een variant met dezelfde uitwerking te brengen.

e) Ik zie niet in waarom de financieringskosten meegenomen worden in de berekening van het forfaitaire rendement. Als mensen een tweede huis kopen door het hypotheekeren van hun eerste huis, is er de facto sprake van dubbel belastingvoordeel. Een lager forfait en hypotheekrenteaf trek. De mensen die een tweede woning kopen zonder geleend geld, krijgen ook een belastingvoordeel door een lager forfait. Het incorporeren van de financieringskosten in het forfaitaire rendement is dus enkel van toepassing op de groep mensen die een tweede huis kopen voor eigen gebruik door een hypotheek te nemen op dat tweede huis. Ik vraag me af of die groep heel groot is.

f) Een stelsel met een vermogensaanwasbelasting is in principe al een grote fout, omdat veel vermogensbestanddelen (ook als ze een beursnotering hebben) niet echt liquide zijn. De uitzondering die hier gemaakt wordt is volstrekt logisch; een stelsel zonder vermogensaanwasbelasting zou nog logischer zijn.

g) Ik begrijp niet goed waar de "gekozen forfaits" naar verwijst. Deze vraag is derhalve niet goed te beantwoorden. Als het slaat op de hypothetische forfaits voor de woning voor eigen gebruik dan lijken de forfaits me aan de hoge kant. Daar waar grond schaars is, kunnen woningprijzen op de lange termijn sneller stijgen dan de inflatie. Daar waar grond niet/minder schaars is, zal dat op de langere termijn in mindere mate het geval zijn. Dus het reële jaarlijkse rendement zal op de langere termijn, afhankelijk van aankoopdatum en locatie, liggen tussen de 0% en 3%. Binnen die bandbreedte zou het forfaitaire rendement op de WOZ-waarde moeten liggen.

h) Deze keuze lijkt sec gedreven door budgettaire overwegingen, omdat anders belangrijke belastinginkomsten wegvallen. Wanneer een tweede woning wordt aangehouden voor eigen gebruik, wordt er immers geen direct rendement gemaakt. Deze keuze valt onder het voorgestelde stelsel te billijken als het forfait een redelijke weergave is van het werkelijke reële rendement op de lange termijn, oftewel ergens tussen de 0% en 3%. Anders zullen burgers weer in groten getale het forfaitaire rendement bij de rechter aanvechten.

Vraag 3

a) In het memorie van toelichting wordt aangegeven dat weinig gedragseffecten worden verwacht. Van mensen met kleinere vermogens en vermogens die voornamelijk bestaan uit spaargeld, valt inderdaad geen gedragseffecten te verwachten. Voor kleinere vermogens is het niet haalbaar een vennootschap op te zetten of direct in vastgoed te investeren. Mensen wier vermogen voornamelijk bestaat uit spaargeld, hebben met dit systeem geen prikkel om hun geld in BV's te stoppen. Van beleggers met grotere vermogens zijn enorme verschuivingen te verwachten. Een vermogensaanwasbelasting is vanuit het oogpunt van rendement extreem ongunstig ten opzichte van een vermogenswinstbelasting en kan leiden tot substantiële liquiditeitsproblemen. Ik verwacht dat grotere vermogens in Box 3 niet meer in vermogenscategorieën gaan beleggen die onderworpen zijn aan een vermogensaanwasbelasting, met uitzondering van korte termijn beleggingen zoals kortlopende staatsobligaties. Bij de grotere vermogens zullen we zodoende een enorme verschuiving zien naar Box 2 en vastgoed.

b) Beleggingen die onderworpen zijn aan een vermogensaanwasbelasting zullen door mensen met grotere vermogens worden verplaatst naar BV's en vrijgestelde beleggingsinstellingen (VBI's). In het huidige stelsel is de prikkel tot het verplaatsen van beleggingen naar box 2 er niet, voor zover de beleggingen voldoende rendement (zeg meer dan 4%) opleveren. Een daling van de box 3 belastinginkomsten valt onder het voorgestelde stelsel te verwachten.

c) De niet gestelde vraag c) zou moeten gaan over gedragseffecten in een internationale context. Met het voorgestelde stelsel wordt Nederland niet alleen één van de landen waar privévermogen het zwaarst wordt belast, maar ook één van de landen waar vermogen op de meest onredelijke wijze wordt belast. Emigratie van vermogenden valt te verwachten met navenante consequenties voor de belastinginkomsten.

Vraag 4

Het niet belasten van valutakoersresultaten, maar wel van renteopbrengsten, zal er toe leiden dat slimme beleggers hun liquiditeiten omzetten in laagrenderende valuta die structureel stijgen ten opzichte van de Euro, zoals de Zwitserse Frank. De vraag is wel hoeveel mensen dat zullen doen.

Er wordt in deze vraagstelling nog steeds uitgegaan van Nederlandse ketenpartners, terwijl box 3 vermogen ook bij banken buiten Nederland wordt aangehouden. Voor beleggingen en valuta die bij niet-Nederlandse banken worden aangehouden, komt waarschijnlijk de gehele administratieve last en complexiteit te liggen bij de belastingplichtige. Ik heb er derhalve alle begrip voor als om administratieve redenen wordt afgezien van het belasten van valutakoersresultaten (Het zou nog beter zijn als omwille van de administratieve complexiteit in zijn geheel wordt afgestapt van de vermogenswinst en-vermogensaanwasbelastingen).

Vraag 5

Het lijkt volstrekt logisch om de aftrekbaarheid van rente op consumptieve schulden te beperken.

Vraag 6

a) Beide mogelijkheden zijn in theorie redelijke veronderstellingen om het onderscheid te maken tussen een woning voor eigen gebruik en commerciële verhuur. In de praktijk creëert het wel weer een extra administratieve last en is het niet uit te sluiten dat huurpenningen zwart worden geïncasseerd.

b) In de vraag staat: "Om arbitrage te voorkomen en het voor de belastingplichtige en Belastingdienst eenvoudig te houden, wordt voorgesteld dat de woning daarna niet meer terug kan naar het regime van het forfait voor de eerste woning sparen en beleggen. Ook niet wanneer deze daarna weer voor hoofdzakelijk eigen gebruik wordt gebruikt." Op het moment dat een woning na verhuring weer voor eigen gebruik wordt aangehouden, zal in de praktijk geen direct rendement worden gerealiseerd en valt de woning evenmin onder een forfait. De woningeigenaar hoeft in dat geval, zolang hij/zij de woning niet verkoopt, geen belasting te betalen. Dat klinkt buitengewoon aantrekkelijk. Het zou beter zijn als de woning voor eigen gebruik dan weer valt onder het forfaitaire regime.

Vraag 7

Het onderscheid maken tussen verschillende type ondernemingen draagt bij aan de complexiteit en daarmee de rechtsonzekerheid van het stelsel. Het kan er zodoende toe leiden dat financiering niet wordt verstrekt. Wanneer financiering wel wordt verstrekt, dan zal dit worden gedaan vanuit een B.V., waar standaard sprake is van een vermogenswinstbelasting. Al met al heeft het onderscheiden van verschillende type ondernemingen op zijn best weinig zin en in het slechtste geval zelfs zeer nadelige consequenties.